

Asia: VN/10164/2019

Lausuntopyyntö vaativan sijaishuollon uudistamistyöryhmän ehdotuksesta hallituksen esitysluonnokseksi lastensuojelun vaativaa sijaishuoltoa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Esitetään lisättäväksi uusi 2 momentti pykälään 4 a § Lapsen oikeus tasapainoiseen kehitykseen ja hyvinvointiin. Selkiyttääkö ehdotus lapsen kasvatuksen, valvonnan ja huolenpidon sekä perusoikeuksiin kajoavien rajoitusten rajanvetoa? Jos ei, miten säännöstä tulisi muuttaa?

Toinen momentti täsmentää ja korostaa lapsen oikeutta turvalliseen kasvatukseen ja huolenpitoon.

2. Esitetään säädettäväksi lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden asiakasmitoitus 35 lasta/sosiaalityöntekijä (13 b §). Mitä vaikutuksia näette ehdotuksella olevan?

Vantaan kaupungin näkemyksen mukaan tavoite asiakasmäärän rajaamiseen 35 asiakaslasta / sosiaalityöntekijä on myönteinen asia. Asiakasmäärän rajaamisella on oletettavasti positiivisia vaikutuksia sosiaalityöntekijöiden saatavuuteen ja pysyvyyteen. Mahdollinen asiakasmäärän lasku voi tiivistää asiakassuhteita, mikä voi lisätä työn vaikuttavuutta ja asiakkaiden tyytyväisyyttä palveluun. Mitoituksella voi olla positiivisia vaikutuksia henkilöstön työtyytyväisyyteen.

Vantaan kaupungin sosiaali- ja terveyslautakunta on 9.12.2019 asettanut Vantaan lastensuojelun asiakasmäärän tavoitteeksi 35 asiakaslasta / vastuusosiaalityöntekijä. Vantaan kaupunki seuraa systemaattisesti lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden asiakasmäärää ja raportoi siitä sosiaali- ja terveyslautakunnalle. Käytännössä kunnilla on vaikeuksia sosiaalityöntekijöiden vakanssien täyttämässä ja vaihtuvuus on suurta. Tämänhetkisen asiakasmäärän mukaan Vantaan lastensuojelun avohuollossa mitoitus ylittää keskimäärin 35 asiakasta / sosiaalityöntekijä vakanssien täynnä ollessa. Sijaishuollon osalta asiakasmäärä ylittää asetun tavoitteen, koska kodin ulkopuolisten sijoitusten osuus on jatkanut kasvuaan viime vuosina. Vantaan kaupunki arvioi, että asiakasmitoitus edellyttää arviolta 3 sosiaalityöntekijän vakanssin lisäystä lastensuojeluun. Kustannusarvio henkilöstön lisäyksestä on 200 000 euroa vuodessa.

Lastensuojelun asiakkuudessa on erittäin vaativia asiakkaita ja asiakkuudessa korostuu huostaanoton tarpeen arviointi. Lakiesityksen mukaan sosiaalityöntekijän velvoitteet laajenevat entisestään. Huomioiden työn vaativuus ja lisääntyneet, ml. kyseessä olevan lakiehdotuksen mukaiset lainsäädännölliset velvoitteet, tulisi arvioida, onko 35 lasta / sosiaalityöntekijä riittävän alhainen asiakasmitoitus turvaamaan lapsen oikeuksien toteutumisen ja työn laadun. Mitoituksen määrittämisessä on huomioitava myös sosiaalityöntekijän velvollisuus työskennellä lapsiasiakkaan lisäksi huoltajien, läheisverkoston ja laajan ammatillisen verkoston kanssa.

Lakiesityksessä epäselväksi jää, tarkoitetaanko kokonaismäärällä vain avohuollon ja sijaishuollon asiakkaita vai voiko työntekijällä lisäksi olla yhtä aikaa käynnissä palvelutarpeen arviointeja. Lakiesityksestä ei ilmene, tarkoitetaanko lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä myös täysi-ikäisen jälkihuoltonuoren asioista vastaavaa sosiaalityöntekijää ja sitooko laissa ehdotettu asiakasmäärä myös jälkihuollon sosiaalityötä. Lakiesitys jättää tulkinnanvaraa sen osalta, kuka voi olla täysi-ikäisen jälkihuoltonuoren vastuutyöntekijä.

3 a. Vastaavatko 15 §:n täsmennykset tätä tavoitetta?

Kyllä pääosin

3 b. Mitä käytännön vaikutuksia näette ehdotuksella olevan?

Vantaan kaupungin sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala pitää pääosin hyvänä esitystä terveydenhuollon velvollisuuksista lapsi- ja perhekohtaisessa lastensuojelussa, mutta toteaa, että jo nykyinen lainsäädäntö edellyttää yhteistyötä terveydenhuollon kanssa. Toteutuessaan esitys vahvistaisi lapsen oikeuksien toteutumista sekä lisäksi mahdollisesti palvelujen vaikuttavuutta. Esitys edellyttää konkreettisia muutoksia yhteistyö- ja palveluprosesseissa, uusien toimintamallien kehittämistä ja toimintaohjeita sekä mahdollisesti terveydenhuollon ammattihenkilöstön osalta lisäresursointia. Erityisenä haasteena on erikoissairaanhoidon saatavuuden ongelmat, joihin kunnan vaikutusmahdollisuudet ovat rajalliset.

Muutoksen käytäntöä ohjaavat vaikutukset lastensuojelun toteuttamiseen jäävät epäselviksi. Esimerkiksi terveydenhuollon laaja tutkiminen kiireellisen sijoituksen aikana ennen sijaishuoltopaikan valintaa olisi äärimmäisen tärkeää, mutta käytännössä tämä on kiireellisen sijoituksen aikarajoissa haasteellista, ellei mahdotonta toteuttaa, mikäli kyseessä on tutkimusjakso yksittäisen lääkärikäynnin sijaan. Esityksen riskinä on byrokratian ja paperityön lisääntyminen ilman konkreettista yhteistyön lisääntymistä.

4. Ehdotuksessa esitetään säädettävän lapsen sosiaalihuollon asian vireille tulosta voimassa olevan lastensuojeluasian vireille tulon sijaan. Tavoitteena on, että tämä vahvistaisi sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinnin ensisijaisuutta. Onko ehdotettu sääntely tarkoituksenmukainen asetetun tavoitteen kannalta?

Ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 4

Vantaan toimintatapa on jo esitetyn mukainen. Esitetty sääntely ei vaikuta tosiasialliseen tilanteeseen, jossa ilmoitukset tai yhteydenotot sosiaalihuoltoon tulevat lapsen tilanteeseen nähden

myöhäisessä vaiheessa. Tulee kiinnittää huomiota varhaisemman vaiheen tukemiseen sekä sen sääntelyyn (sosiaalihuoltolaki).

Vantaan kaupungin sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala näkee kriittisenä kehityskulun, jossa raskaan ja viimesijaisen palvelun jatkuva lisäresurssikohdennus rakentaa ns. systeemitason ongelmaa: kuntien rajallisia resursseja ei voida kohdentaa riittävässä määrin lasten, nuorten ja perheiden varhaiseen tukeen sekä sosiaalihuoltolain mukaisesti palveluihin. Varhaisempi tuki mahdollistaisi perheiden toimintakyvyn vahvistumisen niin, että raskaampaa palvelua ei tarvittaisi.

Vantaan kaupungin sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala näkee suurena riskinä, että varhaisen tuen ja sosiaalihuoltolain mukaisten palvelujen riittämätön resursointi tai vaikeudet järjestää palvelua lisäävät vähitellen raskaiden ja korjaavien palvelujen tarvetta. Sinänsä resurssikohdennus nähdään raskaampien palveluiden laatua parantavana.

5. Ehdotuksessa esitetään lastensuojelun asiakkuuden päättymisestä säätämistä. Mitä käytännön vaikutuksia tällä sääntelyllä olisi?

Vantaan kaupungin sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala pitää esitystä hyvänä. Täsmentää nykytilaa, kirjallinen ratkaisu asiakkuuden päättymisestä parantaa asiakkaan oikeusturvaa ja kehittää tilastointia.

6 a. Arvioitko ehdotetun säädöksen johtavan käytännössä avohuollon palvelujen kehittämiseen?

Ei pääosin

6 b. Miten arvioitte tämän tavoitteen toteutuvan ehdotetun säännöksen avulla?

Vantaan sosiaali- ja terveystoimen näkemyksen mukaan 37 b § ei velvoita kuntia järjestämään tehostettua avohuollon tukitoimea asiakkaille. Mikäli palveluja halutaan yhtenäistää, pykälän teksti voisi olla seuraavanlainen: ” Sen lisäksi mitä 34 ja 36 §:ssä säädetään, lapselle tulee tarvittaessa järjestää...”. Lisäksi mikäli tavoitellaan moniammatillisuutta, se tulisi täsmentää ja nostaa pykälätekstiin.

Epäselväksi jää, tuleeko kaikkien osapuolten suostua palveluun, jotta se voidaan aloittaa. Käytännön asiakastyössä haasteena usein on, että kaikki perheenjäsenet eivät ole yhtä aikaa motivoituneita, mutta työskentelyn aikana tilanne muuttuu. Vantaan näkemyksen mukaan yleisestikin avohuollon tukitoimien järjestämiseen edellytettävien lapsen huoltajien suostumukseen toivotaan täsmennystä. Pykälässä viitataan siihen, että asiakkaalle pitää esittää selkeästi, että tukitoimen toimimattomuus tai kieltäytyminen voi johtaa kiireelliseen sijoitukseen tai huostaanottoon. Miten tämä suhteutuu tosiasialliseen vapaaehtoiseen suostumukseen?

7. Sijaishuoltopaikan valintaa koskevaa sääntelyä ehdotetaan täsmennettävän. Sijaishuoltopaikan valinnassa tulisi aina arvioida yksilöllisesti lapsen etu, lapsen tarpeita vastaava kuntoutuksellinen osaaminen ja lapsen varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja muun opetuksen sekä siihen tarvittavan tuen varmistaminen. Millaisia vaikutuksia näette ehdotetulla sääntelyllä olevan sijaishuoltopaikan valintaan ja sitä koskevaan päätöksentekoon? Onko pykälän sääntely asetettujen tavoitteiden näkökulmasta riittävä?

Täsmennykset ovat pääosin onnistuneita ja tervetulleita. Täsmennykset vahvistavat sitä, että vastuusosiaalityöntekijän tulee päätöstä tehdessään kiinnittää erityistä huomiota lapsen opetuksen järjestämiseen ja opintojen turvaamiseen. Täsmennykset ohjaavat myös yksityisiä sijaishuollon palveluntuottajia hankkimaan erityisosaamista, joihin he kilpailutuksissa sitoutuvat. Samalla laki ohjaisi palveluntilaajaa/kuntia kehittämään asiakasohjauskäytäntöjä lapsen tarpeet paremmin huomioiviksi.

Pykälään toivotaan edelleen sisällytettäväksi nykyisen lain 50§ maininta siitä, että sijaishuoltopaikan valinnassa tulisi huomioida mahdollisuuksien mukaan lapsen kielellinen, kulttuurinen ja uskonnollinen tausta. Lapsen sivistyksellisten oikeuksien ja vähemmistöryhmiin kuuluvien lasten oikeuksien kannalta nämä seikat on tärkeä huomioida ja tarve kasvanee Suomen muuttuessa entistä monikulttuurisemmaksi.

Käytännön haasteena tällä hetkellä on etenkin vaativahoitoisten osalta sijaishuoltopaikkojen saatavuus. Huonossa saatavuustilanteessa on ajoittain välttämätöntä sijoittaa lapsi saatavilla olevaan paikkaan.

8. Lapsen sivistyksellisten oikeuksien toteutumisen tukemista ehdotetaan vahvistettavan erityisesti sijaishuollon aikana (49 a §, 50 §, 52 a §, 57 § ja 60 d §). Miten ehdotettu sääntely vastaa lapsen sijaishuollon aikaiseen tuen tarpeeseen perusopetuksen ja toisen asteen tutkinnon suorittamisessa?

On erittäin tärkeää, että lapsen sivistyksellisten oikeuksien toteutuminen huomioidaan ja tästä näkökulmasta niitä on perusteltua täsmentää. Mainituilla esityksillä pyritään lapsen kokonaisvaltaiseen tukeen, mitä tulee lapsen oikeuteen osallistua perusopetukseen ja jatko-opintoihin.

9 a. Onko 49 a §:n sääntely vaativasta sijaishuollosta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

Ei kantaa

9 b. Mitä käytännön vaikutuksia ehdotuksella olisi?

Vantaan kaupungin näkemyksen mukaan vaativan sijaishuollon sääntelylle on tarvetta, mutta sääntelyn toteutettavuus on epäselvä. Käytännön vaikutuksia on vaikea arvioida, sillä tiedossa ei ole, kuinka moni lastensuojelulaitos täyttää ehdotetut edellytykset vaativan sijaishuollon järjestämiselle. Toteutuessaan sääntely voi synnyttää uusia palvelun tuottamisen muotoja esimerkiksi kunnallisten ja yksityisten toimijoiden yhteistyönä.

Eriyistä huomiota tulisi kiinnittää siihen, miten sääntelyllä voitaisiin vaikuttaa lapsen sijaishuoltopaikan pysyvyyteen.

10. Selkeyttääkö ehdotettu muotoilu erityisen huolenpidon jakson hoidollista ja kuntouttavaa sisältöä?

Kyllä pääosin

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 10

11 a. Vastaako ehdotettu muotoilu näihin tavoitteisiin?

Kyllä pääosin

11 b. Millaisia vaikutuksia erityisen huolenpidon jakson pidentämisellä olisi?

Erytisen huolenpidon jakso merkitsee lapselle käytännössä siirtymiä kolmen laitoksen välillä, mikä on usein omiaan entisestään huonontamaan hyvin vaurioituneiden lasten tilannetta. EHO-jakson jälkeen tarvittavien (vaativan laitoshoidon) paikkojen saatavuus on huono ja kiinnittyminen uuteen paikkaan haastavaa. Lakiesityksessä puhutaan jatkuvuudesta EHO:n yhteydessä, mutta sen toteuttaminen jää epäselväksi. Näkemyksemme mukaan tulisikin pyrkiä sijaishuollon jatkuvuuteen siten, että EHO-jakson päättyessä sijaishuoltopaikka ei muuttuisi ja lapsen tarvitsema vaativa sijaishuolto voisi jatkua pidempään vahvalla tuella, ja sitä voitaisiin asteittain keventää.

Kuitenkin jakson pidentämisellä voi olla myönteistä vaikutusta EHO-jaksojen tavoitteellisuuteen ja vaikuttavuuteen erityisesti päihderiippuvaisten nuorten osalta. Muutos saattaa edellyttää runsasta EHO-paikkojen lisäämistä, jotta jonot eivät pitenisivät entisestään. Mikäli EHO-paikkoja ei saada lisättyä valtakunnallisesti huomattavia määriä, lakiesitys voi tosiasiallisesti heikentää erittäin haavoittuvassa asemassa olevien lasten asemaa. Lisäksi muutos voi lisätä kustannuksia.

Vuonna 2020 erityisen huolenpidon hoitovuorokausia oli Vantaalla yhteensä 583 (8 lasta), jakson keskiarvopituus 65 vuorokautta (arvio). EHO-jaksojen kokonaiskustannusarvio on noin 350 000 euroa. Yksi hoitovuorokausi EHO-osastolla maksaa keskimäärin noin 600 euroa. Tarve EHO-jaksoille oli kuitenkin viime vuonna suurempi kun toteutuneet vuorokaudet, sillä moni lapsi odotti EHO-paikkaa useita kuukausia.

12. Erytisen huolenpidon jakson päätöksenteko: Millaisia vaikutuksia olisi nykyisen päätöksentekorakenteen (30 + 60 vrk) muuttamisella siihen, että jatkossa yksi päätös mahdollistaisi enemmillään 90 vuorokauden erityisen huolenpidon jakson ja sen jälkeen tarvittaessa enimmillään toisen 90 vuorokauden jakson?

Vantaan kaupunki esittää, että sääntely vastaisi voimassa olevan lain 72 § 3 momenttia määräajan laskemisen osalta.

13. Onko ehdotettu erityisen huolenpidon asumisyksiköiden henkilöstöresurssi (59 a §) riittävä?

Kyllä

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 13

Henkilöstöresurssilla on vaikutuksia kustannusten nousuun. Esityksellä voi olla myönteisiä vaikutuksia palvelun laatuun.

14 a. Onko ratkaisu tarkoituksenmukainen?

Ei kantaa

14 b. Mitä vaikutuksia sillä olisi?

Esitys saattaa lisätä EHO-paikkojen tarvetta, josta voi aiheutua kustannuksia. Pitkällä tähtäimellä palvelun järjestäminen kuntien tai kuntayhtymien omana tuotantona voi hillitä kustannustason nousua.

Vantaalla ei ole tällä hetkellä omia yksiköitä, joissa tuotetaan vaativan tason sijaishuoltoa tai erityisen huolenpidon jaksoja. Tällaisten yksiköiden perustaminen vaatisi huomattavia taloudellisia investointeja (rakennukset, henkilöstö, EHO-jaksojen pituuden pidentyminen). Erityisesti vaativahoitoisten nuorten yksiköiden, henkilöstön, ammatillisuuden, palvelun ja prosessien valvonnan ja laadun kehittämisen sekä asiakkaan näkökulmasta EHO-jaksoja tuottavien yksiköiden tuottaminen omana palveluna voisi olla myönteinen asia.

15. Miten 11 luvun säännökset rajoituksista toteuttavat sijaishuollossa olevien lasten perus- ja ihmisoikeuksia?

Muutoksissa on pääsääntöisesti huomioitu erittäin hyvin lasten oikeudet.

63 § Yhteydenpidon rajoittamista koskeva päätös

-

65 § Aineiden ja esineiden haltuunotto

Pidämme hyvänä, että esimerkiksi tupakkatuotteet voi hävittää.

Rahavarojen ja maksuvälineiden haltuunotto voi käytännössä muodostua ongelmaksi, koska lapsella on myös subjektiivinen oikeus käyttövaroihin, joiden käytöstä lapsi saa itse päättää. Tämä kohta vaatii todella selkeän ohjeistuksen toimiakseen (ei riitä nyt oleva "...lapsi voisi käyttää varojaan esimerkiksi valvotusti").

66 § Henkilöntarkastus

Hyvä lisäys voimassa olevaan lakiin.

68 § Kiinnipitäminen

-

69 § Liikkumisvapauden rajoittaminen

Vantaan sosiaali- ja terveystoimi pitää hyvänä, että liikkumisvapauden rajoitusta voitaisiin jatkaa aikaisemmasta poiketen 60 vuorokaudella. Myös 5 momentin täsmennys on tarpeellinen ja hyvä.

69 a § Luvatta laitoksesta poistuneen lapsen palauttaminen

Vantaan sosiaali- ja terveystoimi toivoo, että lainvalmistelussa otetaan kantaa ja täsmennetään 69 a §:ssa mainittua velvollisuutta tehdä asiassa päätös (päätöksen tarkoitus, sisältö, milloin tehtävä)

valtakunnallisesti yhteisten toimintamallien luomiseksi. Vantaan sosiaali- ja terveystoimella on havainto, että päätöksentekoon liittyy epäselvyyksiä.

Myönteistä esityksessä on se, että tarkastuksen voi tehdä tarvittaessa myös auton ulkopuolella. Kuitenkin käytännön tilanteissa ongelmallista on, ettei lasta voi fyysisesti siirtää ajoneuvoon muu viranomaisena kuin poliisi. Pykälää tulisi täsmentää siten, että erityisestä syystä oikeus ottaa lapsi kiinni ajoneuvon välittömässä läheisyydessä olisi myös lastensuojelulaitoksen henkilökunnalla. Hyväna pidetään myös sitä, että pykälässä todetaan selkeästi, ettei lapsen etsimistä ja kuljettamista saa toteuttaa ostopalveluna, vaan kyse on aina viranomaistoiminnasta.

70 § Eristäminen

Eristämisen rajoittaminen on myönteistä ja vahvistaa lapsen oikeuksien toteutumista.

Selkeä eristämiseen liittyvät aikarajat ja tarkempi sääntely on myönteistä ja vahvistaa lapsen oikeuksien toteutumista.

72 § Erityiset rajoitukset erityisen huolenpidon jakson aikana

Esitykset vaikuttavat hyviltä ja tarkoituksenmukaisilta.

17 a. Toteuttaako säännös tätä tavoitetta?

Ei kantaa

17 b. Millaisia vaikutuksia ehdotetulla 71 §:ssä säädettyillä erityisillä rajoituksilla näette olevan lapsen päihdehoidon ja -kuntoutuksen toteuttamiseen?

Nähdäksemme ehdotetun lain 71 §:n 2 momentissa esitetty saattaa loukata asiaan osallisen oikeusturvaa ja mahdollisuutta turvautua oikeussuojakeinoihin. Toteamme ensin, että sinänsä säännöksen 2 momentilla on hyvä tarkoitus. Mikäli rajoitus kohdistuu määrittelemättään joukkoon, tulisi kuitenkin varmistua siitä, että lapsi saa pitää hänelle läheisiin henkilöihin yhteyttä, tästä on toki hallituksen esityksessä mainittukin. Riski ehdotuksessa esiin tuodussa päätöksessä on sen kumuloiva vaikutus, eli esimerkiksi yksilöimättömään joukkoon tehty yhteydenpidon rajoitus saattaa käytännössä myös johtaa siihen, että sijaishuollossa olevan lapsen liikkumisvapautta rajoitetaan. Tästä syystä pykälää tulisi vielä täsmentää. Vantaan sosiaali- ja terveystoimen näkemyksen mukaan on hyvä, että laitteet voi päihdehoidossa ottaa tarvittaessa pois, jottei päihteiden saatavuus mahdollistu päihdehoidossa.

Pykälän 3 momentin rajoituksia pidetään riittävinä. Vantaan sosiaali- ja terveystoimen näkemyksen mukaan on hyvä, että laitteet voi päihdehoidossa ottaa tarvittaessa pois, jottei päihteiden saatavuus mahdollistu päihdehoidossa.

18. Miten 69 a §:ssä ehdotetut muutokset mahdollistavat luvatta laitoksesta poistuneen lapsen palauttamisen?

Käytännön tilanteissa ongelmallista on se, ettei lasta voi fyysisesti siirtää ajoneuvoon muut kuin poliisi. Pykälää esitetään täsmennettäväksi tältä osin siten, että erityisestä syystä lastensuojelulaitoksen henkilökunnan edustajalla olisi oikeus ottaa lapsi kiinni ajoneuvon välittömässä läheisyydessä.

Perusteluteksteissä on lause, joka aiheuttanee ristiriitaisia tulkintoja: "Laitoksen on varattava riittävät resurssit etsinnän suorittamiseksi". Jo nyt on tilanne, että laitokset määrittelevät henkilöstöresurssin usein minimin mukaan (uudessa laissa 59 a §), joka johtaa mm. siihen, ettei yöaikaan ole vuorossa kuin yksi työntekijä. Jos lapsi löytyy yöllä, ei häntä voida hakea, koska vuorossa oleva työntekijä on vastuussa myös laitoksessa olevista lapsista. Tämä on aiheuttanut ristiriitoja mm. laitosten ja kuntien sosiaalipäivystysten välillä. Laitokset eivät voi lisätä henkilökuntaa ilman vaikutusta vuorokausihintoihin ja tuplayövuorot nostaisivat sijaishuollon kustannuksia.

19. Miten tehokkaasti ehdotettu 73 §:n mukainen säännös toteuttaa eristämisen täytäntöönpanon valvontaa?

Tehokkuutta on haastava arvioida, mutta ilmoitusvelvollisuus sekä vastuusosiaalityöntekijälle että aluehallintovirastoon voi edesauttaa eristämistoimenpiteiden välttämättömyyden arviointia sekä pitkällä tähtäimellä työkäytäntöjen kehittämistä siten, että eristämistä ei jouduttaisi toimeenpanemaan.

20. Miten tehokkaasti ehdotettu 74 §:n säännös kirjaamisvelvoitteesta ja toimittaminen kuukausittain aluehallintovirastoon toteuttaa rajoitustoimenpiteiden valvontaa?

Raporttien toimittaminen kuukausittain aluehallintovirastoon saattaa parhaimmillaan tehostaa laitosten omavalvontaa ja kiinnittää laitosten huomiota aiempaa enemmän rajoitustoimenpiteiden tarkoituksenmukaiseen käyttöön.

21. Ovatko ehdotetut jälkihuollon sisältöä koskevat täsmennykset riittäviä?

Kyllä pääosin

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 21

Vantaan sosiaali- ja terveystoimen näkemyksen mukaan lakiesitys vahvistaa jälkihuoltoon oikeutetun nuoren asemaa ja hänen oikeuttaan saada jälkihuollollisia palveluja.

Lapsen ja nuoren jälkihuollon erottaminen toisistaan selkeyttää ja jäsentää jälkihuollon tarkoitusta. Tällä hetkellä kunnissa on ollut epäselvyyttä siitä, mitä alle 18-vuotiaiden kotiin palaavien lasten osalta jälkihuollolla tavoitellaan. Työn suunnitelmallisuuden ja asiakkaan oikeusturvan kannalta on hyvä, että lakiin kirjataan selkeästi ajankohta sille, jolloin jälkihuollon tarpeen kartoittaminen ja jälkihuollon suunnitteleminen tulisi aloittaa.

22. Ehdotetaan säädettäväksi uusi laki valtion lastensuojelulaitoksista ja täsmennettävän valtion lastensuojeluyksiköiden tehtäviä vaativan sijaishuollon ja perusopetuksen integroituna palveluna. Valtion

lastensuojeluyksiköiden tehtävänä olisi vaativan sijaishuollon ja perusopetuksen integroidun palvelun, erityisen huolenpidon sekä lastensuojelun jälkihuollon järjestäminen. Vastaisiko ehdotetun lain 2 § vaativan sijaishuollon tarpeisiin?

Ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 22

-

23 a. Pykälä x tai pykälät x-x §:t ovat hyvät ehdotetussa muodossa.

Epäselväksi jää, mikä on vaativan laitoshoidon henkilöstömäärä ja missä se on määritelty, kun 59 a § määritetään vain asuinyksikön henkilöstömitoitus. Näkemyksemme mukaan henkilöstömäärän (59 §) muutos useamman asuinyksikön kiinteistöissä on myönteinen asia. Lasten tarpeet suhteessa henkilöstöresurssiin useamman asuinyksikön kiinteistöissä ja yhden asuinyksikön laitoksissa tulevat nyt tasa-arvoiseen asemaan.

Ehdotuksessa on hyvä termistö ja hyviä sanavalintoja, kuten monialainen integroitu palvelukokonaisuus. Lastensuojelussa palvelut ovat monesti erillään ja terveydenhuollon palvelut ajoittain kapenevat lastensuojelun asiakkaana. Tarveperusteinen ja kokonaisvaltainen lapsen ja nuoren huomioiminen ovat hyvin keskiössä ja niitä tuleekin korostaa, jotta käytännön moniammatillinen yhteistyö toteutuu lapsen tai nuoren edun mukaisesti. Esille nostetaan ja korostetaan hyvin asioita, jotka ovat olleet jo lainsäädännössä. Yhtenä tällaisena on myös sen tuominen selkeästi lainsäädäntöön, ettei tiettyjä prosesseja voi ulkoistaa yksityisille toimijoille.

30 a § Hoito- ja kasvatussuunnitelma sisältää erinomaisia täsmennyksiä ja velvoitteita. Erityisesti suunnitelman minimitarkastus velvoite 2krt/vuodessa sekä suunnitelman ulottaminen myös avohuollon sijoituksiin lisäävät laitostyön suunnitelmallisuutta ja lasten toimijuutta.

Monialaisuutta koskevat tavoitteet ovat myönteinen asia, mutta epäselväksi jää, minkälaisia välineitä lainsäädäntö mahdollista, jotta tavoitteisiin päästään. Riskinä on, että muutokset lisäävät byrokratiaa erityisesti eri viranomaisten välillä.

Vaille huomiota jää kuitenkin täysin yhteistyö ja rakenteet vakaviin rikoksiin syyllistyvien lasten osalta poliisin ja rikosseuraamuslaitoksen kanssa. Tämä pieni, mutta hyvin heikossa asemassa oleva asiakasryhmä vaatii erityistä tarkastelua. Tilanteen ollessa niin vakava, että lapsi on esim. tutkintavankeudessa, pitäisi häntä tukemassa olla hyvinkin selkeät ja vahvat rakenteet. Käytännössä kuitenkin lapselle joudutaan usein etsimään/selvittämään sijaishuoltopaikkaa (koska useinkaan ei voi aiempaan palata) vangitsemisoikeudenkäyntien päviksi kahden viikon välein vapautumisen varalta. Näihin tilanteisiin toivoisimme selkeitä ratkaisuja, joissa sekä lapsen suojelun tarve, että lapsen rikollinen toiminta ja sen vaatimat toimenpiteet (myös muiden lasten, aikuisten ja ulkopuolisten suojelu) huomioitaisiin.

23 b. Muutosehdotus pykälään x:

-

23 c. Muutosehdotus pykälän x perusteluihin:

-

Veijalainen Mirva
Vantaan kaupunki - Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala